

Podatek liniowy – globalna rewolucja

The Flat Tax – Global Revolution

Daniel J. Mitchell

Podatek liniowy
– globalna rewolucja

Przełożył
Stefan Sękowski

The Flat Tax
– Global Revolution

Warszawa 2008

Copyright © by Daniel J. Mitchell
Copyright © for the Polish Translation by Wydawnictwo PROHIBITA

Wydanie I
ISBN: 978-83-61344-02-5

Przekład:
Stefan Sękowski
Projekt okładki:
PiotrToboła-Pertkiewicz
Skład i łamanie:
Paweł Toboła-Pertkiewicz
Zdjęcie na okładce:
www.cato.org

Wydawca:
Wydawnictwo PROHIBITA
ul. Korfantego 9A
01-496 Warszawa
022 425 66 68
Druk i oprawa:
ARWIL s.c.
022 722 03 17

Niniejsza książka została wydana przy współpracy
z Polsko-Amerykańską Fundacją Edukacji i Rozwoju Ekonomicznego
PAFERE (www.pafere.org)

Sprzedaż w Internecie:
www.multibook.pl

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	
6	
PODATEK LINIOWY – GLOBALNA REWOLUCJA	
7	
O AUTORZE	
29	
INTRODUCTION	
32	
THE FLAT TAX – GLOBAL REVOLUTION:	
33	
ABOUT THE AUTHOR	
55	
O FUNDACJI PAFERE	
55	
ABOUT PAFERE FOUNDATION	
57	

Wprowadzenie

Konkurencja podatkowa ma bez wątpienia duży wpływ na doskonalenie przez rządy polityki podatkowej w swoich krajach. Przez ostatnie trzydzieści lat stawki podatkowe, jakimi obarczona była wszelka działalność produkcyjna, zostały wyraźnie zmniejszone. Podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych uległy obniżeniu. Stawki podatków od dochodów kapitałowych, podatki majątkowe czy od śmierci¹ zostały zmniejszone lub całkowicie zniesione. Te wspierające wzrost gospodarcy reformy podniosły poziom gospodarki globalnej, zmniejszyły skalę ubóstwa oraz podwyższyły stopę życiową.

Jednakże prawdopodobnie najbardziej ekscytującym krokiem naprzód jest rewolucja podatku liniowego. Gdy publikacja ta oddawana była do druku, dwadzieścia cztery państwa stosowały jakąś formę podatku opartego na jednolitej stawce, a w chwili, gdy państwo go czytacie, liczba ta jest najprawdopodobniej jeszcze wyższa. Te reformy spowodowały imponujące rezultaty, włączając w to szybszy wzrost, większą liczbę miejsc pracy oraz zwiększoną konkurencyjność. Podatku liniowego nie powinni obawiać się również politycy, gdyż jego wprowadzenie często powoduje wyższe wpływy do budżetu z racji większych dochodów i większego przestrzegania prawa przez podatników.

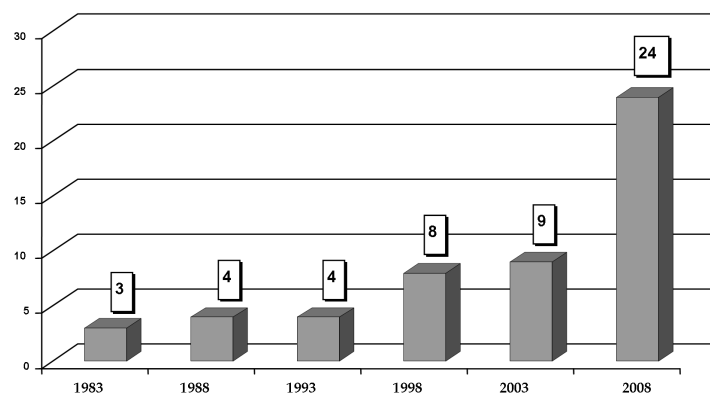
Reforma podatkowa przynosi pozytywne efekty gospodarcze, ale nie sposób nie zauważyć także efektów politycznych. Rządy stwierdzają – po części dlatego, iż praca i kapitał może przekraczać granice państwowe, by uciec przed zbyt surowymi stawkami podatkowymi – że nie ma dłużej sensu dyskryminować najbardziej produktywnych podatników. Dzięki konkurencji podatkowej liczba państw stosujących podatek liniowy będzie najprawdopodobniej rosła.

Podatek liniowy – globalna rewolucja

Trzydzieści lat temu średnia najwyższa stawka podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) w państwach uprzemysłowionych wynosiła ponad 65%, a średnia stawka podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) prawie 50%. Podwójne opodatkowanie dywidend i dochodów kapitałowych było wszechobecne, a większość państw opodatkowywała dochód nawet po raz trzeci; albo w formie podatków od śmierci, albo od majątku – a czasem nawet korzystając z obu form jednocześnie. Nie jest więc zaskakujące, że zastój gospodarczy był zjawiskiem powszechnym, a dyskusje polityczne skupiały się jedynie na tym, jak podzielić coraz bardziej kurczące się ciasto.

Dzisiaj świat polityki fiskalnej jest zupełnie inny. Od czasu „radykałnych” reform przeprowadzonych przez Margaret Thatcher i Ronalda Reagana, rządy na całej kuli ziemskiej ścigają się w obniżaniu stawek podatkowych. Zdecydowanie obniżono stawki podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych. Zmniejszony został także ciężar podatków od oszczędności i inwestycji.

Obecnie coraz więcej państw dyskutuje nad przeprowadzeniem fundamentalnej reformy podatkowej. Mamy do czynienia z rewolucją fiskalną, a dwadzieścia cztery państwa stosują

Wykres 1: Rosnąca liczba państw stosujących podatek liniowy

obecnie podatek liniowy (Wykres 1.). Pytanie brzmi: jak wiele nowych państw dołączy w następnych latach do klubu tych, którzy już stosują ten podatek?

Rewolucja podatku liniowego zmienia świat. Państwa z najbardziej agresywnymi i daleko idącymi systemami podatku liniowego jak Estonia, Hongkong czy Słowacja, cieszą się szybkim rozwojem gospodarczym. Systemy te prowadzą także w wielu przypadkach do wzrostu dochodów państwa. Potwierdzają się zatem wnioski wynikające z krzywej Laffera mówiącej, że rozsądne stawki podatkowe i wysoki wzrost gospodarczy są najlepszą drogą do uzyskania przez rząd wysokich wpływów budżetowych. Ale być może najważniejsza lekcja jaka wypływa z rewolucji podatku liniowego to obalenie tezy, jakoby prawo podatkowe powinno służyć karaniu tych, którzy w największym stopniu przyczyniają się do wzrostu gospodarczego. Największa ironia polega na tym, że w tej rewolucji, zarówno w jej aspekcie ekonomicznym jak i moralnym, przewodzą państwa Europy Środkowo-Wschodniej – państwa, które były częścią bloku komunistycznego nie dalej niż dwadzieścia lat temu.

Dzięki konkurencji podatkowej lista krajów stosujących podatek liniowy z pewnością będzie się powiększać. Ponieważ globalizacja sprawia, że gęś znosząca złote jaja łatwiej może przelecieć przez granicę, zwiększać się będzie nacisk na polityków, by obniżali stawki podatkowe i reformowali swoje systemy fiskalne. Państwa wprowadzające podatek liniowy przyciągają miejsca pracy i kapitał z krajów, w których obciążenia podatkowe są zbyt wysokie. Być może, gdy Francja przeprowadzi wreszcie reformę podatków, podatek liniowy zostanie wprowadzony nawet w Stanach Zjednoczonych.

Czym jest podatek liniowy?

System podatku liniowego w postaci pierwotnej opiera się na propozycji Roberta Halla i Alvina Rabushki z Hoover Institution z Uniwersytetu Stanforda. Hall i Rabushka swój pomysł podatku liniowego przedstawili opinii publicznej w artykule opublikowanym w 1981 roku na łamach „Wall Street Journal”, oraz w książce *The Flat Tax* wydanej w 1983 roku (która była później wznawiana)². Zwykli obserwatorzy często kojarzyli projekt podatku liniowego z radykalnym uproszczeniem podatków, jednak oświadczenia podatkowe wielkości kartki pocztowej nie są przyczyną, lecz potencjalnym skutkiem pozytywnego wpływu podatku liniowego na wzrost gospodarczy. Do pozytywnych cech zalicza się:

- Jedną stawkę podatkową. W podatku liniowym występuje jedna stawka podatkowa, a celem jest obniżenie jej tak nisko, jak tylko to możliwe, zazwyczaj poniżej 20%. Niska stawka liniowa zmniejsza efekt kary nałożonej na zachowania produktywnie, takie jak praca, podejmowanie ryzyka i przedsiębiorczość.
- Likwidacja szczególnych przywilejów. Podatek liniowy likwiduje te przepisy w prawie podatkowym, które uprzywilejowują

pewne zachowania i czynności. Pozbycie się odpisów, kredytów, zwolnień i innych luk pobudza rozwój gospodarczy poprzez niską stawkę podatkową oraz eliminację bodźców do błędnej alokacji środków stosowanej tylko po to, by zmniejszyć obciążenia podatkowe.

- Brak podwójnego opodatkowania. Projekt podatku liniowego opiera się na zasadzie, iż dochód powinien być opodatkowany tylko raz. Oznacza to brak podatku od śmierci, podatku od majątku, podatku od dochodów kapitałowych, podwójnego opodatkowania oszczędności i podwójnego opodatkowania dywidend. Likwidacja zawartych w prawie podatkowym restrykcji w stosunku do kumulacji kapitału prowadzi do jego kreacji i tworzenia nowych miejsc pracy.

- Opodatkowanie terytorialne. Podatek liniowy opiera się na potocznym rozumieniu pojęcia „opodatkowania terytorialnego”, które oznacza, iż rządy opodatkowują jedynie dochód osiągany wewnątrz granic państwowych. Pozbycie się „opodatkowania światowego” upraszcza system podatkowy, wspiera międzynarodową przyjaźń oraz umożliwia indywidualnym podatnikom i spółkom konkurowanie ze sobą na jednej płaszczyźnie na całym świecie.

Podatek liniowy ma także inne zalety, jak na przykład przejrzystość (trudno jest wymienić pieniądze firmy na specjalne ulgi podatkowe, jeśli system podatkowy opiera się na dwóch kartkach pocztowych). Powoduje również zmniejszenie opodatkowania w zależności od liczby członków rodziny. Te cechy są ważne z politycznego punktu widzenia. Jednakże zyski ekonomiczne płynące z fundamentalnej reformy wynikają z czynników podanych powyżej – głównie z niskiej stawki podatku w odniesieniu do zachowań produktywnych oraz likwidacji dyskryminacji wynikającej z prawa podatkowego ze względu na pochodzenie dochodu, sposób jego wykorzystania, a także jego poziom.

Podatek liniowy ogarnia świat

Systemy oparte na podatku liniowym stały się od niedawna bardzo popularne. Do 1994 roku podatek liniowy występował jedynie w Hongkongu oraz dwóch innych (mało znanych) terytoriach brytyjskich – Jersey i Guernsey, a także na Jamajce. Dziś istnieją już dwadzieścia cztery systemy oparte na podatku liniowym. Z niewielkimi wyjątkami, nowe państwa stosujące podatek liniowy to były republiki sowieckie, lub państwa należące w przeszłości do bloku sowieckiego³. Jednak przyjęcie przez Islandię podatku liniowego w 2007 roku jest kluczową zmianą ukazującą, że reforma podatkowa jest możliwa także w dojrzałej i kwitującej demokracji.

Zwrot w kierunku podatku liniowego jest zadziwiający. Jego krytycy przez wiele lat twierdzili, że jest on nierealistyczny i że Hongkong to szczególnie przypadkowy przypadek. Nigdy jednak nie tłumaczyli dlaczego jest on „przypadkiem szczególnym”, ograniczając się do tezy, jakoby podatek liniowy nie mógł funkcjonować nigdzie indziej. Równie pokretnie tłumaczyli się, gdy podatek liniowy wprowadziły pań-

Tabela 1 Światowy trend w kierunku podatku liniowego

Państwa z podatkiem liniowym	Rok wprowadzenia	Stawka podatku
Jersey	1940	20 procent
Hongkong	1947	15 procent
Guernsey	1960	20 procent
Jamajka	1986	25 procent
Estonia	1994	21 procent
Łotwa	1995	25 procent
Litwa	1996	24 procent
Rosja	2001	13 procent
Słowacja	2004	19 procent
Ukraina	2004	15 procent
Irak	2004	15 procent
Rumunia	2005	16 procent
Gruzja	2005	12 procent
Naddniestrze	2006	10 procent
Islandia	2007	35,7 procent
Mongolia	2007	10 procent
Kirgistan	2007	10 procent
Macedonia	2007	10 procent
Czarnogóra	2007	15 procent
Mauritius	2007	15 procent
Kazachstan	2007	10 procent
Albania	2008	10 procent
Czechy	2008	15 procent
Bułgaria	2008	10 procent

stwa nadbałtyckie. Swoje argumenty opierali na stwierdzeniu, że podatek liniowy może funkcjonować jedynie w małych państwach. Ale gdy także Rosja i inne wielkie państwa z Europy Wschodniej przyłączyły się do listy państw skutecznie stosujących podatek liniowy, jego przeciwnicy zaczęli głosić, że system podatku liniowego jest możliwy do wprowadzenia, jednak z zastrzeżeniem, że reforma ta może się sprawdzić jedynie w gospodarkach przechodzących transformację. Teraz, gdy Islandia wprowadziła podatek liniowy, można sobie jedynie wyobrazić zastrzeżenia, jakie będą używane w celu poparcia tezy, iż podatek liniowy nie funkcjonuje, lub też że jest niepraktyczny.

Jeśli naśladownictwo jest najwyższą formą uznania, to podatek liniowy z pewnością otrzymuje wiele pochwał. Rewolucja podatku liniowego jest szczególnie godna uwagi ponieważ tak wielu chce ją napiętnować jako chwilową modę. Z analizy przeprowadzonej przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy w 2006 roku wynikało nie to, czy rzeczywiście kolejne państwa zastosują podatek liniowy, lecz – jak pytano – „czy te, które już go wprowadziły będą chciały od niego odejść”⁴. W przeciągu kilku miesięcy od momentu opublikowania tej analizy – co widać w Tabeli 1. – kilka kolejnych państw dołączyło do klubu tych, które stosują podatek liniowy, zaś kilka dalszych dołączyło do tej grupy w minionym roku. Jak widać, umiejętności przewidywania przyszłości przez międzynarodową biurokrację pozostawiają wiele do życzenia – analiza myliła się nie tylko co do kwestii, czy więcej państw wprowadzi podatek liniowy, ale także odnośnie liczby państw mających podążać w odwrotnym kierunku.

Trwanie przez te państwa przy podatku liniowym jest tylko jednym z wielu godnych zauważenia wniosków wynikających z rewolucji podatku liniowego.

- Państwa wybierają niskie stawki podatku liniowego. Z wyjątkiem Islandii każdy podatek liniowy wprowadzony w tej

**Książka do kupienia
w wolnorynkowej księgarni**

www.multibook.pl